

**İLMEŞRUTİYET DÖNEMİNDE SİYASAL MUHALEFET
İÇİNDEKİLER**

SUNUŞ.....	11
ÖNSÖZ	13
KISALTMALAR.....	15
GİRİŞ.....	17

I. BÖLÜM

**SİYASAL MUHALEFET VE II. MEŞRUTİYET DÖNEMİNDE
SİYASAL MUHALEFETİN AKTÖRÜ OLARAK JÖN TÜRKLER**

I. MUHALEFET	19
A. MUHALEFET KAVRAMI.....	19
1. Genel Olarak Muhalefet Kavramı	19
2- Siyasal Muhalefet Kavramı	19
3- Önceki Hukukumuzda Muhalefet Kavramı	20
B. ÖNCEKİ HUKUKUMUZDA MUHALEFET HAKKI VE MUHALEFET TEORİLERİ	20
1. Genel Olarak.....	20
2. Muhalefet Ekolleri ve Liderlik Modelleri Açısından Muhalefet	23
C. OSMANLI UYGULAMASI.....	24
1. Genel Olarak	24
2. Osmanlı'da Muhalefet Grupları	25
II. İKİNCİ MEŞRUTİYET DÖNEMİNDE SİYASAL MUHALEFETİN AKTÖRÜ OLARAK JÖN TÜRKLER.....	26
A. TERMİNOLOJİ	26
B. JÖN TÜRKLERİN NİTELİĞİ VE SİYASAL GÖRÜŞLERİ.....	28
C. DÖNEMİN ETKİLİ DÜŞÜNCE AKIMLARI VE JÖN TÜRKLER	33
1. Osmanlıcılık	34
2. İslamcılık.....	36
3. Türkçülük	37
4. Batıcılık.....	40
D. JÖN TÜRKLER VE SULTAN ABDULHAMİT	42
1. Genel Olarak.....	42
2. Abdülhamid ve Jön Türkler.....	44
3. Abdülhamid ve Panislâmizm...	...46

II. BÖLÜM

II. MEŞRUTİYET DÖNEMİNDE SİYASAL MUHALEFET HAREKETLERİ

I. OSMANLI HÜRRİYET CEMİYETİ	49
A. ÖNEMLİ BİR MUHALEFET MERKEZİ: SELANİK	49
B. CEMİYETİN KURULUŞU	51
C. CEMİYETİN ÖRGÜTLENME BİÇİMİ.....	52
D. OSMANLI İTTİHAT VE TERAKKİ CEMİYETİ İLE BİRLEŞME VE BU BİRLEŞME SONUCU CEMİYETİN İSİM DEĞİŞİKLİĞİ	54
E. ÖRGÜTLENME ÇALIŞMALARI	56
F. DİSİPLİN SORUNLARI VE FEDAİLER.....	56
G. AÇIĞA ÇIKMA	57
H. REV AL GÖRÜŞMELERİ'NİN HAREKETE ETKİSİ	58
I. EYLEMLER.....	59
1. Niyazi Bey Hareketi.....	59
2. Firzovik Olayı	62
K. HÜRRİYETİN İLANI.....	64
1. Hürriyetin İlanı Öncesi Son Durum	64
2. Genel Başkaldırı ve Meşrutiyet'in İlanı	64
II. 1908 SONRASI MUHALEFET	67
A. HÜRRİYETİN İLANINDAN SONRA İLK KAOS	67
B. CEMİYETE YÖNELİK MUHALEFETİN YÜKSELMESİ.....	69
C. MEŞRUTİYET SONRASI İLK MUHALEFET HAREKETLERİ	70
1. Kör Ali, Karagöz ve Beşiktaş Karakolu Olayları	70
2. Mizancı Murat Olayı	71
3. Edirne ve Taşkışla Ayaklanması	72
III. İTTİHAT VE TERAKKİ'NİN İKTİDAR SORUNU	73
A. OTORİTER YÖNETİME GEÇİŞ	73
1. Baskıcı Yönetim	73
2. Otoriterliğin Nedenleri.....	74
B. İSTANBUL MİLLETVEKİLLİĞİ SEÇİMLERİ	74
C. KAMİL PAŞA KABİNESİ	75
IV. SABAHATTİNCİ MUHALEFET	78
A. PRENS SABAHATTİN (1877-1948).....	78
B. PRENS SABAHATTİN İLE İTTİHAT VE TERAKKİ'NİN GÖRÜŞ AYRILIĞININ BAŞLANGIÇ NOKTASI VE TEŞEBBÜS-İ ŞAHSİ VE ADEM-İ MERKEZİYET	79

C. PRENSİN SİYASİ FİKİRLERİ	82
1. Prens Sabahattin'in 10. 11. 1906 Tarihinde Terakki Mecmuası'nda Yayımladığı Makalenin Tahlili	86
2. Prens Sabahattin'in Düşüncelerinin Değerlendirilmesi	90
V. 31 MART'A GELİRKEN İKİ ÖNEMLİ SİYASAL PARTİ	91
A. OSMANLI AHRAR FIRKASI.....	91
1. Ahrar Fırkası'nın Kuruluşu	91
2. Fırkanın İlk Seçim Deneyimi	93
3. Ahrar Fırkası ve Muhalefetin Büyümesi	94
4. Ahrar Fırkası'nın Sonu	95
5. Ahrar Partisinin Siyasal Görüşleri	95
B. İTTİHAD-I MUHAMMEDİ FIRKASI (Fırka-i Muhammediye)	96
VI. 31 MART OLAYI.....	97
A. 31 MART OLAYI ÖNCESİ MUHALEFETİN NEDENLERİ VE KAYNAKLARI	97
1. Jön Türkler'in Muhalefeti.....	98
2. Aydınların Muhalefeti.....	98
3. Basının Muhalefeti	98
4. Dinî İçerikli Muhalefet	99
5. Azınlıkların Muhalefeti	99
6. Öğrenci Muhalefeti.....	99
7. Gizli Cemiyetler	100
8. Ordudaki Muhalefet	100
B. OLAYLARIN GELİŞİMİ VE PATLAK VERMESİ.....	101
C. OLAYIN SONA ERMESİ	104
D. OLAYIN ARKASINDAKİ ETKENLER.....	105
1. Abdülhamid İddiası	105
2. Derviş Vahdeti İddiası	105
3. Ahrar Fırkası ve Prens Sabahattin İddiası	107
4. İttihat ve Terakki İddiası	107
VII. 31 MART OLAYI SONRASI GELİŞMELER	108
A. İTTİHAT VE TERAKKİ'NİN AĞIRLIĞINI HİSSETTİRMESİ	108
B. HÜSEYİN HİLMİ PAŞA KABİNESİ	108
C. 31 MART OLAYI SONRASI ORDU..	...109

**III. BÖLÜM SİYASAL MUHALEFET
VE PARLAMENTARİZME GEÇİŞ**

I. SİYASAL MUHALEFET VE PARLAMENTARİZM	111
II. 1876 ANAYASASINA BİR BAKIŞ	111
A. KANUN-İ ESASİ'DE YÜRÜTME	111
B. KANUN-İ ESASİ'DE YASAMA	112
C. KANUN-İ ESASİ'DE YARGI	113
D. KANUN-İ ESASİ'DE TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLER	114
E. KANUN-İ ESASİ'NİN RUHU	115
F. 1908 HATT-I HÜMAYUN'U	118
III. 1909 ANAYASASI	120
A. 1909'DA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER	120
B. DEĞİŞİKLİKLERİN GENEL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ	127
C. 1909 DEĞİŞİKLİKLERİ SONRASI BUNALIMLAR	132

IV. BÖLÜM

MUHALEFETİN GÜÇLENMESİ VE SONU

I. BİR MUHALEFET NEDENİ OLARAK ORDU-SİYASET İLİŞKİLERİ	135
II. DİĞER BİR MUHALEFET NEDENİ OLARAK DÜYÛN-U UMUMİYE	141
III. MUHALEFETİN GÜÇLENMESİ	141
A. İBRAHİM HAKKI PAŞA HÜKÜMETİ VE MUHALEFETİN GÜÇLENMESİ (OCAK 1910-EKİM 1911)	141
B. DÖNEMİN MUHALEFET PARTİLERİ	142
1. Genel Olarak	142
2. Osmanlı Demokrat Fırkası (Fırka-i İbad)	142
3. Mutedil Hürriyetperveran Fırkası (Mutedil Liberaller)	143
4. Ahali Fırkası	144
5. Hizb-i Cedit	145
6. Hürriyet ve İtilaf Fırkası	147
IV. "SOPALI SEÇİM"	148
V. HALASKAR ZABITAN GRUBU	150
VI. İTTİHAT VE TERAKKİ'NİN İKTİDARDAN DÜŞMESİ	151
A. GAZİ AHMET MUHTAR PAŞA KABİNESİ	152
B. KAMİL PAŞA HÜKÜMETİ	153

VII. MUHALEFETİN SONUNU GETİREN OLAYLAR	153
A. BABIALİ BASKINI VE ENVER PAŞA.....	153
1. Bâb-ı Âlî Baskını	153
2. Enver Paşa (1881-1922)	154
B. MAHMUT ŞEVKET PAŞA'NIN ÖLDÜRÜLMESİ VE MUHALEFETİN SONU	158
SONUÇ	161
EKLER.....	169
KAYNAKÇA.....	185
İNDEKS.....	193